

Wprowadzenie

Przedstawiamy Państwu nr 76 czasopisma „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”, przygotowywanego przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Stanowi on zbiór dwunastu artykułów opracowanych przez autorów z ośrodków naukowych z całej Polski w formule varia. W niniejszym tomie autorzy poruszają zróżnicowane zagadnienia dotyczące uwarunkowań, przebiegu i konsekwencji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego zachodzących zarówno na poziomie regionalnym, jak i lokalnym.

Pierwszą grupę artykułów, których zakres przestrzenny badań odnosi się do poziomu regionalnego, otwiera opracowanie Julii Kaczmarek-Khubnaia pt. „Regionalne zróżnicowanie percepcji rozwoju społeczno-gospodarczego: studium przypadku gruzińskich Adżarii i Gurii”, w którym autorka podejmuje próbę wykazania podobieństw oraz różnic w społecznej percepcji kierunku i tempa rozwoju dwóch wybranych gruzińskich regionów: Adżarii oraz Gurii. Badanie, z wykorzystaniem techniki wywiadu, przeprowadzono na obszarach wiejskich jednostek, reprezentujących skrajnie odmienne typy trajektorii rozwojowych. W artykule przemiany zachodzące w analizowanych regionach przedstawiono w odniesieniu do współczesnego dorobku teoretycznego badań nad nierównościami terytorialnymi, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki znaczenia ich subiektywnej percepcji.

W drugim tekście pt. „Wpływ polityki regionalnej na poziomie NUTS 2 na rozwój gospodarki cyfrowej w Polsce” Piotr Rykała analizuje wpływ polityki regionalnej na poziomie NUTS 2 na rozwój gospodarki cyfrowej w Polsce. W badaniu zestawiono treść strategii rozwoju 16 województw do 2030 r. z aktualnymi wskaźnikami opisującymi stan cyfryzacji. Wyniki pokazują znaczące różnice regionalne – w niektórych województwach polityka regionalna wzmacnia istniejący potencjał, w innych pełni funkcję aspiracyjną. Autor wskazuje również przypadki braku spójności między strategiami a rzeczywistością.

W kolejnym opracowaniu pt. „Barometr koniunktury gospodarczej jako uniwersalne narzędzie oceny sytuacji gospodarczej w polskich regionach – studium teoretyczno-empiryczne” Rafał Warżala przedstawia propozycję syntetycznego, uniwersalnego narzędzia oceny sytuacji gospodarczej w polskich regionach, tj. ilościowego wskaźnika koniunktury gospodarczej dla danego obszaru (województwa). Do skonstruowania barometru koniunktury gospodarczej w regionach wykorzystano szereg czasowy zmiennych publikowanych przez regionalne urzędy statystyczne w częstotliwości miesięcznej. Rezultaty badań empirycznych wskazują, że daje on lepsze wyniki zwłaszcza na końcach badanego szeregu czasowego. Uniwersalność konstrukcji barometru polega na indywidualnym dla każdego regionu udziale poszczególnych zmiennych składowych w ostatecznym kształcie wskaźnika regionalnej koniunktury.

Czwarty artykuł przygotowany przez Sławomira Pastuszkę pt. „Aktywność przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwach opolskim i świętokrzyskim” zawiera ocenę aktywności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwach opolskim i świętokrzyskim w latach 2005–2023 oraz zależności między wielkością kapitału zagranicznego a PKB i przeciętnymi płacami. Na podstawie badania wykazano, że aktywność podmiotów z kapitałem zagranicznym w obydwu województwach utrzymuje się poniżej średniego poziomu w kraju. Korzystniej jednak kształtuje się sytuacja w województwie opolskim, gdzie można dostrzec tendencje do powstawania struktur klastrowych w zaawansowanych technicznie rodzajach działalności przemysłowej: elektrotechnice i motoryzacji.

Tekst pt. „Zmiany w strukturze wykształcenia kierowników gospodarstw rolnych w województwie wielkopolskim w latach 2010–2020” został opracowany przez Małgorzatę Polną. Autorka prezentuje wyniki analizy poziomu i typu wykształcenia osób kierujących gospodarstwem rolnym w województwie wielkopolskim, ich zmian oraz zróżnicowania przestrzennego. Analiza obejmuje okres 2010–2020. Wnioski zwracają uwagę na zróżnicowanie przestrzenne poziomu wykształcenia rolniczych osób prowadzących gospodarstwa rolne. Jest ono efektem oddziaływania uwarunkowań przyrodniczych, historycznych i przestrzennych. Wyniki badań mogą być przydatne do wytyczania strategii rozwoju obszarów wiejskich na szczeblu wojewódzkim i powiatowym.

Ostatni artykuł w części odnoszącej się do poziomu regionalnego został przygotowany przez Jeremiasza Salamona i Artura Hołuja. W opracowaniu pt. „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa: między teorią a praktyką” autorzy podejmują próbę poszerzenia dotychczasowej wiedzy na temat modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jako elementu strategii rozwoju o perspektywę praktyków planowania regionalnego. Zaprezentowane badania opierają się na analizie tekstów prawnych, literatury przedmiotu oraz wywiadów pogłębiennych z 88 ekspertami, przedstawicielami administracji samorządowej i specjalistami planowania. Analizą objęto również strategię rozwoju województw.

Druga część tomu zawiera artykuły analizujące uwarunkowania, przebieg i konsekwencje procesów rozwoju społeczno-gospodarczego zachodzących na poziomie lokalnym. Tę część otwiera artykuł Doroty Mantey pt. „Między policentrycznością a hierarchią: planowanie lokalnych centrów w zintegrowanych strategiach rozwoju gmin suburbanalnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego”, w którym autorka podejmuje próbę określenia, czy i na ile koncepcja policentryczności, traktowana jako sposób na osiągnięcie bardziej zrównoważonej struktury przestrzennej chaotycznie zabudowywanych gmin suburbanalnych, jest wdrażana za pomocą nowych narzędzi zintegrowanego planowania rozwoju. Badanie gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego wykazało, że w przypadku pojedynczej gminy, ze względu na ograniczony potencjał ludnościowy poszczególnych centrów oraz ich niewystarczającą wielofunkcyjność, lepiej sprawdza się model hierarchicznego systemu lokalnych centrów, zdominowanych przez funkcje społeczne. Uzyskane wyniki wskazują, że w badanych gminach porządkowanie struktury

przestrzennej w oparciu o system lokalnych centrów nie jest traktowane jako priorytet rozwojowy.

W następnym artykule pt. „Polityki publiczne w kontekście nierówności w dostępie do Internetu wśród seniorów: wybrane polityki miejskie i wnioski z debaty oksfordzkiej w Poznaniu” Artur Lorek koncentruje uwagę czytelnika na zagadnieniu wykluczenia cyfrowego seniorów, zwłaszcza w miastach, i jego konsekwencjach. Ustalenia autora prowadzą do wniosku, że starsze osoby często borykają się z ograniczeniami finansowymi, społecznymi, fizycznymi i poznawczymi, które zmniejszają możliwość dostępu do Internetu. Artykuł podkreśla potrzebę rozwoju polityk miejskich wspierających edukację cyfrową osób starszych i dostęp do nowoczesnych technologii, by przeciwdziałać ich marginalizacji.

W dalszej części tomu Zaneta Wawrzonkowska i Mirosław Biczkowski w opracowaniu pt. „Waloryzacja przyrodniczo-krajobrazowa i kulturowa Brodnickiego Parku Krajobrazowego w kontekście atrakcyjności turystycznej” przedstawiają ocenę atrakcyjności przyrodniczo-krajobrazowej i kulturowej Brodnickiego Parku Krajobrazowego w oparciu o metodę bonitacji punktowej. Waloryzację przeprowadzono w oparciu o kryteria przyrodnicze: rzeźbę terenu, wody powierzchniowe, lasy, pomniki i rezerваты przyrody oraz antropogeniczno-kulturowe: bazę noclegową i gastronomiczną, dostępność komunikacyjną, zabytki i bazę towarzyszącą. Wybrane kryteria posłużyły do przygotowania mapy wartości wizualno-estetycznej krajobrazu, dzięki czemu możliwe było wyznaczenie miejsc o największych walorach krajobrazowych i najbardziej atrakcyjnych z punktu widzenia turysty.

Piotr Lupa w artykule pt. „Propozycja wykorzystania zdjęć Landsat do oceny warunków termalnych na potrzeby opracowania miejskich planów adaptacji w Polsce” przedstawia propozycję uwzględnienia rozkładu temperatury powierzchniowej (LST), obliczonej na podstawie zdjęć satelitarnych Landsat, w diagnozie warunków termalnych w mieście na potrzeby sporządzenia miejskich planów adaptacji. Postępowanie badawcze zostało przeprowadzone na przykładzie Chojnic i oparte na rozkładzie LST; ma ono wyraźne odniesienie przestrzenne. Pozwala zidentyfikować w tkance miejskiej najbardziej i najmniej eksponowane i wrażliwe miejsca, przez co działania adaptacyjne mogą być dostosowane do konkretnych lokalizacji. Dzięki wykorzystaniu otwartych źródeł danych i elastyczności w doborze podstawowych pól oceny, zaproponowana metodyka może być replikowana w innych miastach.

Kolejne opracowanie pt. „Miasto jako galeria: sztuka w przestrzeni publicznej a rozwój gospodarki kreatywnej na przykładzie Wrocławia” zostało przygotowane przez Małgorzatę Piętę-Kanurską i Dominikę Kuźniar. Autorki prezentują wyniki analizy wpływu działań artystycznych realizowanych w przestrzeni miejskiej na rozwój lokalnych podmiotów kreatywnych, przyciąganie inwestorów i aktywizację społeczności. W pracy przedstawiono teoretyczne ramy gospodarki kreatywnej oraz studia przypadków z Wrocławia, takie jak neonowe podwórko przy ul. Ruskiej 46, klub Vertigo i galeria Sztuka na Miejscu. Uzyskane rezultaty pozwalają sformułować rekomendacje dla miast, które chcą wykorzystać potencjał sztuki

publicznej do wspierania innowacyjności, integracji społecznej oraz rozwoju gospodarki kreatywnej.

Tom zamyka artykuł Jakuba Domagalskiego pt. „Wpływ planowanej kolei linowej na zmianę dostępności publicznego transportu zbiorowego na obszarze osiedla Bohnice w Pradze”. Celem opracowania jest określenie zmian dostępności publicznego transportu zbiorowego na obszarze osiedla Bohnice w Pradze na skutek realizacji planu budowy kolei linowej. Wyniki analizy wskazują na wyraźną poprawę dostępności na badanym obszarze. Przedstawiono rekomendacje dla realizacji projektu budowy kolei linowej. Dodatkowo w artykule przybliżono aktualny stan opisywanego przedsięwzięcia.

Zapraszamy Państwa do działu Nowości Wydawniczych, w którym prezentujemy artykuł Tomasza Kaczmarka, pracownika Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM. Stanowi on część monografii poświęconej historii, kondycji i przyszłości polskiego samorządu terytorialnego. Ukazuje genezę i przebieg zmian podziału terytorialnego Polski w ostatnich 35 latach.

Mamy nadzieję, że włączą się Państwo w tworzenie kolejnych numerów naszego czasopisma, które jest indeksowane m.in. w bazie DOAJ i ERIH PLUS. Informujemy również, że według Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, czasopismo „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” wydawane przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM posiada obecnie 70 punktów.

Zapraszamy i zachęcamy Państwa do nadsyłania propozycji publikacji, informacji na temat nowości wydawniczych, recenzji i głosów polemicznych dotyczących najnowszych wyników badań, a także streszczeń wyróżniających się prac magisterskich z zakresu problematyki rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, które mogłyby stać się podstawą do przygotowania artykułów w numerze poświęconym debiutom naukowym. Pamiętajmy, że tylko od naszej wspólnej aktywności zależy ostateczny kształt naszego czasopisma, którego kolejny numer trafił właśnie do Państwa.

Przypominamy, że wszystkie zasady dotyczące składania i recenzowania tekstów oraz numery archiwalne czasopisma dostępne są pod adresami: <https://rr.amu.edu.pl> oraz <https://pressto.amu.edu.pl/rrpr/>.

Prof. Paweł Churski
Redaktor naczelny czasopisma
„Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”